

УДК 7.012.23

DOI 10.34142/27091805.2022.3.02.02

© Григорова Лариса Сергіївна

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри дизайну факультету
мистецтв Харківського національного
педагогічного університету імені
Г.С.Сковороди,
Член спілки дизайнерів України
Харків, Україна

email: laragrig73@gmail.com<https://orcid.org/0000-0002-8990-8861>

ФОРМИ ТА ОЗНАКИ НАРОДНОГО УКРАЇНСЬКОГО КОСТЮМУ І ВИКОРИСТАННЯ ЇХ У СУЧАСНОМУ ДИЗАЙНІ ОДЯГУ

У статті розглянуто питання використання елементів народного українського костюму, його орнаменталізації в дизайні сучасного молодіжного одягу. Відзначено необхідність і важливість збереження й розвитку традицій в структурі національної культури, а також визначено можливості використання народних мотивів у створенні як дизайнерського одягу, так і моделей, призначених для масового виробництва. Виділено значення мистецтва народного костюму як творчого джерела. Обґрунтовано актуальність проектування і виготовлення сучасного костюму на основі вивчення національної спадщини України. Проаналізовано та конкретизовано історичний досвід використання елементів українського національного орнаменту в колекціях більшості вітчизняних та зарубіжних дизайнерів. Виділено два напрями використання форм та ознак народного українського костюму в сучасному дизайні одягу: 1) орнамент незмінно постає частиною декоративної структури костюму, іноді набуває статусу композиційного центру; 2) елемент орнаменту не є частиною оздоблювально-декоративної структури костюму, а лягає в основу самої силуетної форми. Виокремлено практичний досвід використання студентами (майбутніми дизайнерами) елементів традиційного декоративно-ужиткового мистецтва, що надає сучасним колекціям одягу естетичної виразності, оригінальності, рукотворної творчості й сприяє розвитку національної мистецької культури.

Шляхом аналізу колекцій сучасних дизайнерів та студентів кафедри дизайну було зроблено висновок про те, що народні мотиви досі залишаються актуальними в проектуванні сучасного одягу і багато модельєрів вдаються до використання етнічних мотивів. Дизайн сучасного костюму не може розвиватися у відриві від національних традицій. Досить важливо зберігати й розвивати традиції в структурі національної культури, а також визначати можливості використання народних мотивів у створенні як дизайнерського одягу, так і моделей, призначених для масового виробництва.

Ключові слова: народний костюм, дизайн одягу, колекція, проектування, орнамент, форма, конструкція.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасна мода дуже мінлива, одні тенденції змінюють інші. Кожен сезон дизайнери повинні запропонувати щось нове, щоб здивувати і утримати свого споживача. Для генерації нових ідей необхідно черпати натхнення. Одним із найбагатших джерел є український народний костюм. Ідея використання українського костюму при створенні сучасного одягу не нова, вже починаючи з першої половини XX століття народний костюм, його крій, орнамент, колірні поєднання широко використовувалися модельєрами у проектуванні одягу.

Дизайн сучасного костюму не може розвиватися у відриві від національних традицій. Так, з'являється фольклорний (етнічний) стиль.

Українська тематика надихає не тільки українців. Останні покази відомих світових дизайнерів показали, що українська тематика привертала увагу французького дизайнера Жана-Поля Гот'є (Jean Paul Gaultier, 2005), кутюр'є з модного дому Valentino, зокрема до створення колекції «Resort 2017». Будинок моди Gucci продовжував цю концепцію і використав тему українських писанок для своєї колекції тощо.

Зацікавленість українським національним

костюмом існувала завжди. Народний костюм – це безцінне невід’ємне надбання культури народу, накопичене століттями, він не тільки яскравий самобутній елемент культури, а й синтез різних видів декоративної творчості. Принципи композиційної побудови народного костюму полягають у чіткості форм, лаконічності конструкції, підпорядкуванні декору формі, функції, матеріалу, конструкції тощо. Таким чином, для дизайнера сьогодні це є прикладом творчого підходу до створення сучасного молодіжного одягу.

Виходячи з цього, актуальність теми визначається ступенем використання народних традицій у практиці моделювання сучасного одягу; створення колекцій на основі народного костюму; можливості запозичення традицій народного костюму в сьогоденні і майбутньому.

Аналіз основних досліджень і публікацій.

Безпосередньо проблемами створення різноманітних форм одягу, володіння багатьма видами і техніками оздоблення та декорування займалися Е. Антонович (2005), В. Галудзіна-Горобець (2018), Н. Здоровега (1974), К. Матейко (1996), Т. Кара-Васильєва (2008), О. Кульчицька (2017), М. Мельник (2018). Значний внесок у вивчення українського традиційного вбрання зробили дослідники – Ф. Вовк (1997) та К. Мошинський (2019). Відомості про український традиційний костюм зібрані у працях О. Вороної (2021), Ю. Горшко (2004), М. Костельної (2018), Т. Ніколаєвої (2012), В. Міронова (1971), С. Темеріна (2016), Я. Прилипка (1970) та інші.

Так, принципи створення модних сезонних колекцій одягу, де елементам традиційного українського вбрання надається особливого значення, знайшли відображення в працях М. Мельника (1918). Водночас одяг з позиції культурології, історії та етнографії стали предметом дослідження Т. Ніколаєвої (2011), яка в своїх монографічних працях описує особливості традиційних костюмів різних регіонів України. Поряд із цим, Н. Камінська та С. Нікуленко звертали увагу на історію модного вбрання, що знайшло відображення у праці «Костюм в Україні від епохи Київської Русі до ХХІ століття» (Камінська, Н., Нікуленко, С., 2004). Ці дослідження хоч і не розкривають форми, ознаки народного українського костюму в змісті їх використання у сучасному дизайні одягу, проте дають яскраву можливість розглядати ці праці в якості джерельної бази, сприяють подальшому вивченню можливостей гармонійної взаємодії традиційного українського костюму і моди.

Формулювання цілей та завдань статті.

Мета статті полягає у виявленні значущості національного костюму, як творчого джерела для модернізації існуючих прийомів формоутворення у сучасному дизайні одягу.

Викладення основного матеріалу дослідження. Зацікавленість українським національним костюмом існувала завжди. Народний костюм – це безцінне невід’ємне надбання культури народу, накопичене століттями, він не тільки яскравий самобутній елемент культури, а й синтез різних видів декоративної творчості. Так, у 1919 році при відділі Образотворчого мистецтва створюється «Майстерня сучасного костюму», роботу очолює майстер – модельєр Н. Ламанова (Стриженкова, 1989).

У той час досконало обстежується традиційний костюм Київщини, що увібрав найкращі риси вбрання різних регіонів України та яскраво віддзеркалював самобутність, неповторність матеріальної, духовної і художньої культури українського народу.

20-і роки минулого століття залишили яскраву сторінку позитивного досвіду з питань створення професійних, унікальних колекцій сучасного костюму, розроблених на національній основі. Саме у цей період закладались теоретичні основи моделювання сучасного одягу з урахуванням традиційного досвіду, зароджувались шляхи трансформації українського національного костюму в професійній культурі майбутнього. Перші колекції, створені на традиційній основі, користувались великим успіхом серед місцевого населення і отримали високу оцінку за кордоном, у тому числі на виставці, яка відбулась у 1925 році в Парижі. Так, під керівництвом Н. Лозовського, який незабаром буде очолювати Київський Будинок моделей, приділяється значна увага підготовці кадрів, а саме художників костюму, модельєрів, конструкторів.

У післявоєнні роки активізується звернення художників-модельєрів до народного досвіду створення костюму. Моделі жіночого одягу, в яких використані локальні варіанти народного крою та традиційне розташування декору, займають помітне місце в експозиції виставки українського мистецтва в Москві у 1951 р., отримуючи широке визнання (Термін, 1951).

Підхід до використання традицій у сучасному моделюванні якісно змінюється в 50-60-х роках ХХ ст. У цей період здійснюються перші спроби впровадження моделей сучасного одягу, розробленого з використанням народного крою та декору

у масове виробництво. Провідні українські художники-модельєри, звертаючись до історичного досвіду, шукають шляхи найбільш вдалого його поєднання з вимогами часу, новими технічними можливостями.

Яскраві та оригінальні за формою і конструкцією моделі українських художників-модельєрів (Г. Мепана, Н. Подольської, А. Лохманюк, Н. Топинко) друкують не тільки в місцевих журналах, ай по всьому світу (Матейко, 1996). Так, у 60-і роки ХХ ст. художники-текстильники розробляють тканини, в основу композиції яких лягають принципи української орнаменталізації, а саме: узорчаста кайма, чергування орнаментальних вертикальних та горизонтальних смуг, різноманітні варіації плахтового малюнку, яскраві поліхромні рослинні сюжети. Широке розповсюдження цей напрям отримав на Київському та Дарницькому шовкових комбінатах, які виробляли набивні суконні тканини із натурального та штучного шовку. Поруч з набивними, на Київській трикотажній фабриці розробляються трикотажні та жакардові орнаментовані полотна, в яких використовується і досвід доморобного візерунчатого ткацтва. Успішно працюють в напрямку розвитку кращих традицій народного ткацтва Одеський текстильний бавовняний, Рівенський та Житомирський льонокомбінати, Київська і Одеська прядильно-текстильні фабрики (Савельєва, 1967).

У 70-і роки проблема використання національних традицій виходить за рамки чисто практичних інтересів. Вона стає основою зближення фахівців різних напрямків культури і науки, в першу чергу етнографів, мистецтвознавців, працівників легкої промисловості. Ця робота відбувається при тісній співпраці науково-дослідницьких академічних, навчальних інститутів, а також наукових установ різних галузей легкої промисловості разом з творчими колективами Будинків моделей, фабрик і музеїв. Здійснюються наукові дослідження, проводяться конференції, семінари з питань художнього проектування одягу різного призначення, відбувається впровадження етнографічних матеріалів і знань у сучасну практику. Досліджуються народні традиції в моделюванні сучасного одягу не тільки східнослов'янських, а й інших народів (Король, 2015).

Початок ХХ ст. характеризується появою нових течій і нових імен в українському дизайні. На світовий подіум виходять Лілія Пустовіт, Сергій Бизов, Олена Ворожбіт та інші, які черпали натхнення в традиційному українському костюмі (Ма-

тейко, 1996).

Сьогодні в Україні ведеться всебічна популяризація кращих зразків одягу, розроблених за народними мотивами. Цьому сприяють публікації в журналах, широкі покази моделей, як в Україні, так і за кордоном. Зміни в костюмі та зберігання традицій добре простежуються у колекціях сучасного одягу ХХІ ст.

Етнофешн від Юлії Магдич стрімко завоював популярність в Україні і за кордоном. Дизайнер робить акцент на етнічних орнаментах, якими вдало декорує вбрання з льону, вовни, кашеміру, вельвету. Сміливо прикрашає українською вишивкою речі покрою кімоно (Ідеї на тему «Юлія Магдич» Одяг, сукні, сукня, 2021).

Бренд Lili Bratus створює вбрання зі своїм особливим почерком і полонить серця прихильниць стильним етнічним одягом: пальто з лаконічною вишивкою на спині, теплими сукнями з орнаментами-оберегами, жилетами з відкритими швами. На думку дизайнера, одна з характерних рис традиційного українського костюма – багатошаровість, дуже актуальна і в наш час (Петракова, 2016).

Мультибрендовий проект «Зерно» об'єднує дизайнерів й майстрів, які працюють виключно з екологічними матеріалами. Це одяг вільного крою і природної колористики, який вдало доповнюють етнічні аксесуари: яскраве намисто, шкіряні або дерев'яні сумки, прикрашені тисненням, розписом або різьбленням.

Дизайнер Анна Козак випускає одяг і аксесуари для впевнених в собі українок, підкреслюючи їх гармонійне поєднання сили і чуттєвості. Так створюється стиль етнофанки, властивий бренду Kozzachka by Anya Ko. Увагу привертають і яскраві масивні намиста з дерева і металу, здатні стати етнічною родзинкою сучасного образу.

Сучасний одяг, на створення якого дизайнера Христину Рачицьку надихає традиційне українське вбрання, тонко прикрашене вишивкою, стрічками, гофруванням (дрібними складочками).

Бренд Nenka відтіняє повсякденний одяг делікатними етнічними елементами. Яскравими українськими орнаментами прикрашені ділові сукні, спортивні костюми, спідниці, шорти, сорочки, жилети. Наприклад, цікаве рішення - штани з екошкіри з барвистими орнаментальними вставками в дуєті з лаконічною сорочкою.

Українська тематика надихає не тільки українців. Так, у 2005 році в рамках Тижня моди в Парижі відбувся показ нової колекції Haute

Couture Осінь-Зима 2006 французького дизайнера Жана-Поля Готьє (Jean Paul Gaultier). В основу колекції лягли враження кутюр'є від поїздки до України. Будинок моди Гуссі постарався продовжити цю концепцію і використав тему українських писанок для своєї колекції, так Фріда Джаніні у 2008-2009 роках об'єднала ділову строгість своїх комплектів з яскравими, традиційними принтами.

У 2013 році відразу двоє дизайнерів випустили в світ колекцію, присвячену «Українським амазонкам» в Нью-Йорку і в Парижі. Аналізуючи свої колекції Прабала Гурунг і П'ю говорили, що прообразом стали сучасні амазонки, які живуть в Україні. Українські мотиви надихнули кутюр'є з модного дому Valentino до створення колекції «Resort 2017».

Показ цієї колекції відбувся влітку 2017 року у Гавані. Нова круїзна колекція Марії Грації Кьюрі та П'єрпаоло Піччолі з великого модельного дому Valentino вирізняється родзинкою - поєднанням відомих силуетів цього бренду з традиційним українським одягом і українськими вишитими візерунками.

Потрібно згадати, що і раніше кутюр'є з модного дому Valentino звертались до української те-

матики. Так, у колекції італійців весна-літо 2015 були речі прикрашені вишитим орнаментом, а саме сорочки, сукні, «жупани», безрукавки з овчини і навіть костюми із традиційною українською вишивкою.

Значне місце використанню етнічних мотивів приділяється на заняттях з проектування костюму на кафедрі дизайну у ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Головне завдання що постає перед студентами це створення сучасного одягу яке не повинно перетворюватися на автентичну копію народного костюму, а ґрунтуватися на тонкому та делікатному асоціативному зв'язку, для досконалості та гармонійності проекрованої форми.

Використання студентами елементів традиційного декоративно-ужиткового мистецтва надає сучасним колекціям одягу естетичної виразності, оригінальності, рукотворності і сприяє розвитку національної мистецької культури. Під час розробки сучасного одягу, на основі національних традицій здобувачі користуються основними елементами, а саме: принципами формоутворення, тектонічною структурою форми, пропорцією, ритмом, колоритом, орнаментациєю, конструктивною побудовою, матеріалом, традиційною технологією виготовлення (див. *рис. 1; рис. 2*).

Рис. 1. Розробки студентів кафедри дизайну ХНПУ імені Г.С.Сковороди

Рис. 2.
Розробки студентів
кафедри дизайну ХНПУ
імені Г.С.Сковороди

Сучасна мода тягнеться до ідеальності, самовдосконалення. Чіткі строгі лінії потроху витісняють вільний силует та невимушеність форм. Але модний етнічний стиль майстерно розбавляє цю суворість та аскетичність (див. рис. 3).

Рис. 3.
Розробки студентів кафедри дизайну ХНПУ
імені Г.С.Сковороди

Принципи народного моделювання проявляються в особливостях крою, конструкціях елементів, розташування декору у сучасному одязі. Емоційно-образна сторона домінує у навчальному процесі, велика увага приділяється різноманітним традиційним прийомам оздоблення костюму. У цій взаємодії народних традицій та сучасності втілено шляхетне завдання – показати багатство та різноманітність національного костюму, зберегти різні техніки та технології українського народного мистецтва (див. рис.4; рис. 5).

Рис. 4.
Розробки студентів
кафедри дизайну
ХНПУ
імені Г.С.Сковороди

Рис. 5
Розробки студентів
кафедри дизайну
ХНПУ
імені Г.С.Сковороди

Елементи українського національного орнаменту незмінно фігурують у колекціях більшості вітчизняних дизайнерів.

Тому, можна виділити два напрями розвитку цієї теми: у першому випадку орнамент незмінно постає як частина декоративної структури костюму, його ритмічною частиною, іноді орнаментальні мотиви набувають статусу композиційного центру.

Другий підхід, що представляється більш цікавим, полягає у тому, що елемент орнаменту не є частиною оздоблювально-декоративної структури костюму, а лягає в основу самої силуетної форми (див. рис. 6; рис. 7).

Рис. 6

Розробки студентів кафедри дизайну ХНПУ імені Г.С.Сковороди

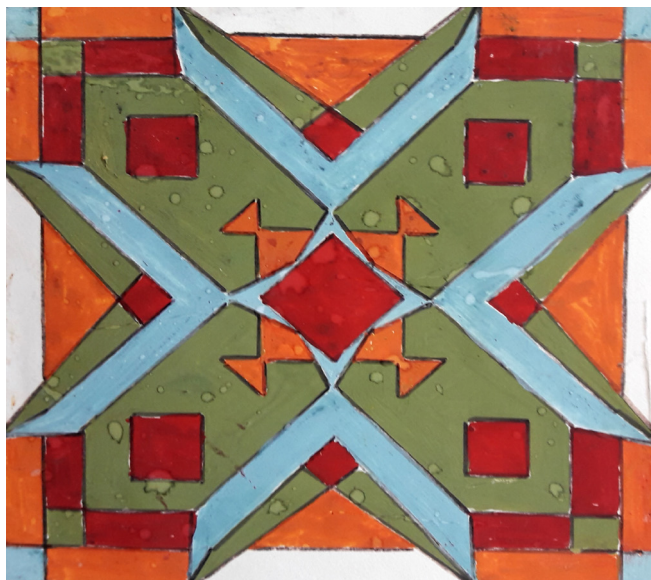

Рис. 7

Розробки студентів кафедри дизайну ХНПУ імені Г.С.Сковороди

Висновки.

Отже, можна сказати, що національний костюм – особливий об'єкт творчої діяльності дизайнера. Мистецтво створення костюму в етнічному стилі вимагає від творця майстерності, знань, фантазії, смаку, певних навичок. Вплив українського костюму на моду дуже значний, рік за роком ми зустрічаємо його на подіумах усього світу.

Елементи які використовують сучасні дизайнери стають все більш стилізовані, але від цього вони не втрачають привабливості, тому що в народному мистецтві захована єдність людини і природи, яка допомагає творцям створювати нові образи.

Перспективами подальших досліджень можуть стати питання розвитку національної моди за умов одночасної модернізації етнічного та збереження культурної української самобутності; пошук динамічних методик проектування та створення модного костюму на принципі варіативності традицій та впровадження інноваційних розробок у галузі дизайну найкращих зразків одягу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Hryhorova, larysa. (2021). Development of Author's Invoices and Their Use in Design Projects of Modern Clothing. *Professional Art Education*, 2(1), 35-44. <https://doi.org/10.34142/27091805.2021.2.01.05>

Jean Paul Gaultier (2005). *Hardcover*. September 1, 134 pages, <https://www.amazon.com/jean-paul-gaultier-memoires-French/dp/2843237793> [in French]

Антонович, Є. А. (2005). Теорія і методика дизайну в контексті розвитку концепції сучасного національного дизайну. *Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. праць. Спец. вип.: Мистецько-педагогічна освіта: проблеми та перспективи*. Кривий Ріг: Вид-во КДГГУ, (13).

Галудзіна-Горобець, В. І. (2018). Естетичні пріоритети постмодернізму як чинник становлення історизму в дизайні одягу другої половини ХХ–початку ХХІ ст.: історіографічний аспект. *Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку*, 32-35. https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/1132/1/Meszaros_L_Vyvchennia_spektroskopichnykh_kharakterystyk_eroziinoi_plazmy_2018.pdf

Гошко, Ю. (2004). Народний одяг. *Етнографія України : навч. посіб. для студ. ВНЗ*. Вид. 2-е, переробл. та допов. Львів, 239–266.

Ніколаєва, Т. (2012) Математичне моделювання залежностей між кількісними ознаками конструкції українського історичного одягу. *Вісник Київського національного університету технології та дизайну*, № 1. 121–126. http://www.nbu.gov.ua/portal/Natural/Vkntud/2012_1/121_126.pdf

Здорова, Н. І. (1974). *Нариси народної весільної обрядовості на Україні*. Київ: Naukova dumka. <http://surl.li/klymw>

Ідеї на тему «ЮЛІЯ МАГДИЧ». Одяг, сукні, сукня (2021). *Онлайн-платформа Pinterest*. <https://www.pinterest.com/irynaoginska/юлія-магдич/>

Камінська, Н., Нікуленко, С. (2004). Костюм в Україні від епохи Київської Русі до ХХІ століття. *Золоті сторінки*, 208 с.

Кара-Васильєва, Т. (2008). Історія української вишивки. *Мистецтво*.

Король, Н. (2015). Народні традиції в моделюванні дитячого одягу: історичний досвід українських дизайнерів. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. Вип. 26., 198-209. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnam_2015_26_23

Косміна, Т., Ніколаєва, Т. (1980). Творчі зв'язки науковців та практиків. *Народна творчість та етнографія*, №4.

Костельна, М. В. (2018). Етнічний полістилізм в дизайні одягу другої половини ХХ–початку ХХІ століття. *Art and Design*, (3), 85-95. <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2018.3.8>

Матейко, К. (1996). Український народний одяг: етнографічний словник. НАН України. Інститут народознавства. *Наукова думка*, 196 с. <http://resource.history.org.ua/item/0013287>

Мельник, М. (2018). Мода: від авангарду до япстерів. MODOSLAV, 190с. <https://www.academia.edu/36242496/>

Миронов, В. (1971). Міський костюм на Україні (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). *Народна творчість та етнографія*. № 5. 20–29.

Мошинський Казимир (2019). Енциклопедія Сучасної України. НАН України. Інститут енциклопедичних досліджень НАН України <https://esu.com.ua/article-6883>

Ніколаєва, Т. (2011). Тектоніка формоутворення костюма. Навчальний посібник. 3-тє видання, доповнене. Арістей, 340 с.

Олена Кульчицька і народний одяг Заходу України (2017). *Бібліотека українського мистецтва, Вересень*, №4. <https://uartlib.org/olena-kulchytska-narodnyj-odyag-zahodu-ukrayiny/>

- Петракова, Т. (2016). Lili Bratus. *Онлайн-журнал UKRAINIAN PEOPLE*. <https://ukrpeople.com/proekty/top-15-dizajnerov/item/695-lili-bratus>
- Прилипка, Я. (1970). Класифікація народних головних уборів. *Народна творчість та етнографія*. № 5. 27–37.
- Савельєва, І. (1967). Народний костюм: форма та функція. *Декоративне мистецтво*, №11.
- Стриженова, Т. (1989). Судьба Надежды Ламановой. *Журнал мод*, № 4. https://afield.org.ua/mod3/mod28_1.html
- Сушко, В. (2019) Взуття в українській традиційній культурі. *Народна творчість та етнологія*, 4 (380), 48–55. <https://doi.org/10.15407/nte2019.04.048>
- Термін, С. (1951). *Народне мистецтво*. По матеріалам виставки 1951 року.
- Федір Кіндратович Вовк (1997). Дослідження. Спогади. Біографія. *До 150-ліття з дня народження вченого*. Нью-Йорк <https://esu.com.ua/article-35231>

REFERENCES

- Hryhorova, Iarysa. (2021). Development of Author's Invoices and Their Use in Design Projects of Modern Clothing. *Professional Art Education*, 2(1), 35–44. <https://doi.org/10.34142/27091805.2021.2.01.05> [in Ukrainian]
- Jean Paul Gaultier (2005). Hardcover. September 1, 134 pages, <https://www.amazon.com/jean-paul-gaultier-memoires-French/dp/2843237793> [in French]
- Antonovych, YE. A. (2005). Teoriya i metodyka dyzaynu v konteksti rozvytku kontseptsii suchasnoho natsional'noho dyzaynu [Design theory and methodology in the context of the development of the concept of modern national design]. *Pedahohika vyshchoyi ta seredn'oyi shkoly: zb. nauk. prats'. Spets. vyp.: Mystets'ko-pedahohichna osvita: problemy ta perspektyvy*, №13. [in Ukrainian]
- Haludzina-Horobets', V. I. (2018). Estetychni priorityty postmodernizmu yak chynnyk stanovlennya istoryzmu v dyzayni odyahu druhoyi polovyny XX –pochatku XXI st.: istoriohrafichnyy aspekt [Aesthetic priorities of postmodernism as a factor in the formation of historicism in clothing design of the second half of the 20th to the beginning of the 21st centuries: historiographical aspect]. *Vitchyznyana nauka na zlami epokh: problemy ta perspektyvy rozvytku*, 32–35. https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/1132/1/Meszaros_L_Vyvchennia_spektroskopichnykh_kharakterystyk_eroziinoi_plazmy_2018.pdf [in Ukrainian]
- Zdoroveha, N. I. (1974). Narysy narodnoyi vesil'noyi obryadovosti na Ukrayini [Essays on folk wedding rituals in Ukraine]. *Naukova dumka*. <http://surl.li/klymw> [in Ukrainian]
- Ideyi na temu «YULIYA MAHDYCH» Odyah, sukni, suknya (2021) [Ideas on the topic «YULIA MAGDYCH» Clothes, dresses, dress]. *Onlayn-platforma Pinterest*. <https://www.pinterest.com/irynaoginska/yuliya-mahdych/> [in Ukrainian]
- Kara-Vasyl'yeva, T. (2008). Istoriya ukrayins'koyi vyshyvky [History of Ukrainian embroidery]. *Mystetstvo*. [in Ukrainian]
- Kamins'ka, N., Nikulenko, S. (2004). Kostyum v Ukrayini vid epokhy Kyivskoyi Rusi do XXI stolittya [Costume in Ukraine from the era of Kyivan Rus to the 21st century]. *Zoloti storinky*, 208 s. [in Ukrainian]
- Korol', N. (2015). Narodni tradytsii v modelyuvanni dytyachoho odyahu: istorichnyy dosvid ukrayins'kykh dyzayneriv [Folk traditions in children's clothing modeling: historical experience of Ukrainian designers.]. *Visnyk L'vivskoyi natsional'noyi akademiyi mystetstv*. Vyp. 26., 198–209. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnam_2015_26_23 [in Ukrainian]
- Kosmina, T., Nikolayeva, T. (1980). Tvorchy zv'yazky naukovtsiv ta praktykiv [Creative connections of scientists and practitioners]. *Narodna tvorchist' ta etnohrafia*, №4. [in Ukrainian]
- Kostel'na, M. V. (2018). Etnichnyy polistylyzm v dyzayni odyahu druhoyi polovyny XX – pochatku XXI stolittya

[Ethnic polystylism in clothing design of the second half of the 20th to the beginning of the 21st century]. *Art and Design*, (3), 85-95. <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2018.3.8> [in Ukrainian]

Matyeko, K. (1996). *Ukrayins'kyi narodnyy odyah: etnografichnyy slovnyk* [Ukrainian folk clothes: an ethnographic dictionary]. *NAN Ukrayiny. Instytut narodoznavstva. Naukova dumka*, 196 s. <http://resource.history.org.ua/item/0013287> [in Ukrainian]

Mel'nyk, M. (2018). *Moda: vid avanhardu do yapsteriv* [Fashion: from the avant-garde to the Japsters]. *MODOSLAV*, 190s. <https://www.academia.edu/36242496/> [in Ukrainian]

Moshyns'kyi Kazymyr (2019). *Entsyklopediya Suchasnoyi Ukrayiny* [Encyclopedia of Modern Ukraine.]. *Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen' NAN Ukrayiny* <https://esu.com.ua/article-6883> [in Ukrainian]

Hoshko, YU. (2004). *Narodnyy odyah. Etnohrafiya Ukrayiny : navch. posib. dlya stud. VNZ* [Folk clothes. Ethnography of Ukraine: teaching. manual for students university Kind]. Vyd. 2-e, pererobl. ta dopov. L'viv, 239–266. [in Ukrainian]

Nikolayeva, T. (2011). *Tektonika formoutvorenniya kostyuma* [Tectonics of costume formation]. *Navchal'nyy posibnyk. 3-tye vydannya, dopovnene*. Aristey, 340 s. [in Ukrainian]

Nikolayeva, T. (2012) *Matematychni modelyuvannya zalezhnostey mizh kil'kisnymi oznakamy konstruktsiyi ukrayins'koho istorychnoho odyahu* [Mathematical modeling of dependencies between quantitative features of the design of Ukrainian historical clothing]. *Visnyk Kyivsk'koho natsional'noho universytetu tekhnolohiyi ta dyzaynu*, № 1. 121–126. http://www.nbuv.gov.ua/portal/Natural/Vknutd/2012_1/121_126.pdf [in Ukrainian]

Olena Kul'chyts'ka i narodnyy odyah Zakhodu Ukrayiny (2017) [Olena Kulchytska and folk clothes of Western Ukraine]. *Biblioteka ukrayins'koho mystetstva, Veresen'*, №4. <https://uartlib.org/olena-kulchytska-narodnyj-odyag-zahodu-ukrayiny/> [in Ukrainian]

Petrakova, T. (2016). Lili Bratus [Lili Bratus.] *Onlayn-zhurnal UKRAINIAN PEOPLE*. <https://ukrpeople.com/proekty/top-15-dizajnerov/item/695-lili-bratus> [in Ukrainian]

Savel'yeva, I. (1967). *Narodnyy kostyum: forma ta funktsiya* [Folk costume: form and function]. *Dekoratyvne mystetstvo*, №11. [in Ukrainian]

Sushko, V. (2019) *Vzuttya v ukrayins'kiy tradytsiyniy kul'turi* [Folk creativity and ethnology]. *Narodna tvorchist' ta etnolohiya*, 4 (380), 48–55. <https://doi.org/10.15407/nte2019.04.048> [in Ukrainian]

Fedir Kindratovych Vovk (1997). *Doslidzhennya. Spohady. Biohrafiya* [Research. Memoirs. Biography]. *Do 150-littya z dnya narodzhennya vchenoho*. N'yu-York <https://esu.com.ua/article-35231> [in Ukrainian]

Надійшла до редакції / Received: 22.08.22
Рекомендовано до друку / Accepted: 14.10.2022

© **larysa Hryhorova**

Candidate of Pedagogical Sciences, Assistant Professor of the Department of Design, Member of the National Union of Designers of Ukraine, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

Kharkiv, Ukraine

email: laragrig73@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8990-8861>

FORMS AND SIGNS OF THE UKRAINIAN NATIONAL COSTUME AND THEIR USE IN MODERN CLOTHING DESIGN

The purpose of the article is to reveal the significance of the national Ukrainian costume as a creative source for the modernization of existing techniques of form formation in modern clothing design.

Methods & methodology. The analysis of Ukrainian folk and modern costume was carried out in a combination of several methods important for understanding the components of the research subject – art history, cultural, concrete historical, comparative-historical and design analysis.

Scientific novelty is determined by the degree of use of folk traditions for modern clothes modeling; creation of collections based on folk costume; possibilities of borrowing of the traditional folk costume in modern conditions and in future. The historical experience of using elements of the Ukrainian national ornament in the collections of most domestic and foreign designers is analyzed and specified. Two directions of using the forms and features of the Ukrainian national costume in modern clothing design are distinguished: 1) the ornament invariably appears as part of the decorative structure of the costume, sometimes acquiring the status of a compositional center; 2) the ornament element is not part of the decorative structure of the costume but is the basis of the silhouette form itself. The practical experience of using elements of traditional decorative and applied art by students (future designers) is singled out, which gives modern clothing collections aesthetic expressiveness, originality, man-madness and contributes to the development of national artistic culture.

Results. The national costume is a special object of creative activity of the designer. The art of creating a costume in an ethnic style requires skill, knowledge, imagination, taste, and certain skills from the creator. The elements used by modern designers are becoming more and more stylized, but they do not lose their appeal because folk art hides the unity of man and nature, which helps creators create new images. The idea of using the Ukrainian costume in the creation of modern clothes is not new, since the first half of the 20th century, the folk costume, its cut, ornament, and color combinations have been widely used by fashion designers in the design of clothes. The need and importance of preserving and developing traditions in the structure of national culture was noted, as well as the possibilities of using folk motifs in the creation of both designer clothes and mass production. The importance of folk costume art as a creative source is highlighted. The relevance of designing and manufacturing a modern costume based on the study of the national heritage of Ukraine is substantiated. The design of a modern suit cannot develop in isolation from national traditions. It is quite important to preserve and develop traditions in the structure of national culture, as well as to determine the possibilities of using folk motifs in the creation of both designer clothes and mass production.

Keywords: folk costume, clothing design, collection, design, ornament, form, construction.